

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת וירא

תורה

לפום צערא אגרא

גודל מעשיו של אדם נקבע במה שעושה מרצון ומסירות:

בראשית פרק יז (א) וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה בְּאֵלֶיךָ בְּמִדְבַּר מִצְרָיִם וַיֹּאמֶר אֵלָיךָ וְיָשָׁב פָּתוּחַ הָאֵהָל כְּזוֹם הַיּוֹם: (ב) וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְעִים עִלָּיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרַאתָם מִפְּתוּחַ הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּוּ אֲרָצָה: (ג) וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי אִם נָא מִצְּאֵתִי זֶה בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תֵעָבֶר בְּעַלְ עֲבָדְךָ: (ד) יִקְחוּ נָא מֵעַט מִיָּמִים וְרוּחֲצוּ רִגְלֵיכֶם וְהִשְׁעֲנוּ תַּנּוּת הָעֵץ: (ה) וְאִקְחוּהָ פֶת לָזוּם וְסִעְדוּ לְבָבְכֶם אֲזוּר תֵּעָבְרוּ כִּי עַל כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל עֲבָדְכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַעֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: (ו) וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים קָמוּז סֶלֶת לוֹשִׁי וְעָשִׂי עֲגוֹת: (ז) וְאֵל הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקְחוּ בֶן בָּקָר רֶךָ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל הַנֶּעֱר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ: (ח) וַיִּקְחוּ זֶמְאָה וְזוֹלָב וּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לְכַנְיָהֶם וְהוּא עָמִיד עֲלֵיהֶם תַּנּוּת הָעֵץ וַיֹּאמְרוּ: (ט) וְתִכְוֹשׁ וְכוּ' וְאַבְרָהָם הִלֵּךְ עִמָּם לְשִׁלּוּם:

בראשית פרק כב (יב) וַיֹּאמֶר אֵל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנֶּעֱר וְאֵל תַעֲשֶׂ לוֹ מֵאוּמָה כִּי עָתָה יִדְעֵתִי כִּי יֵרָא אֱלֹהִים אֵתָהּ וְלֹא זֹשֶׁכֶת אֵת בְּנֶךָ אֵת יְזוּדְךָ מִפְּנֵי: (יג) וַיֵּשָׂא אַבְרָהָם אֵת עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אֲזוּר גָּאוּז בְּסֹבֵף בְּקִרְיָיו וַיִּלֶּךְ אַבְרָהָם וַיִּקְחוּ אֵת הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַּנּוּת בְּנוֹ: (יד) וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא יְהוָה יִקְוֶה יֵרָאָה אֲשֶׁר יֹאמֶר הַיּוֹם בְּהַר יְהוָה יֵרָאָה: (טו) וַיִּקְרָא מְלָאךְ יְהוָה אֵל אַבְרָהָם שְׁנֵית מִן הַשָּׁמַיִם: (טז) וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נָאִים יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֵת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא זֹשֶׁכֶת אֵת בְּנֶךָ אֵת יְזוּדְךָ: (יז) כִּי בָרַךְ אַבְרָהָם וְהִרְבָּה אֲרָבָה אֵת זְרַעָה כְּכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכוּזוֹל אֲשֶׁר עַל שְׁפַת הַיָּם וַיֵּרֶשׁ זְרַעָה אֵת שְׁעַר אֲבִיבִי:

דרשת חז"ל:

הנה חז"ל דורשים שעבור כל מעשה החסד שעשה אברהם עם המלאכים יקבלו בנ"י שכר על כל פרט ופרט מהמעשה ואף בדקדוק מדה כנגד מדה את הפרט שנעשה בגופו הקב"ה בעצמו ישלם השכר והנעשה ע"י שליח אף בנ"י יקבלו ע"י שליח. כן מבואר בגמרא בב"מ דף פו ע"ב דורשת אמר רב יהודה אמר רב: כל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו בעצמו, וכל [מה] שעשה אברהם על ידי שליח - עשה הקדוש ברוך הוא לבניו על ידי שליח. ועוד יותר דרשו במדרש רבה פרשה מח סימן י (דרש) ר"א בשם ר' סימאי אמר. אמר הקב"ה לאברהם אתה אמרת יקח נא מעט מים, חייך שאני פורע לבניך, במדבר, וביישוב, ולעתיד לבא.

שאלות:

- (א) ויש להקשות כיצד יתכן שמהכנסת אורחים אחת כ"כ הרבה שכר על כל חלק מהמעשה והרי כל אותו מעשה דבר אחד?
- (ב) זאת ועוד הרי א"א מכניס אורחים קבוע ודוקא על מעשה שהיה עם המלאכים שרק נדמה שאכלו בזה דוקא קיבל כל כך הרבה שכר?
- (ג) ועוד מדוע בקבלת השכר לא נאמר גם כמו שאתה אמרת רק מעט מים ולא הרבה יקבלו רק מעט כמו שהקב"ה דקדק גם עשה בגופו או שלוחו?

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
שיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"
עיר התורה שקרובה אליך

עיר התורה שקרובה אליך

ד) עוד מצינו בסוף הפ' ענין העקידה שהוא אחד מהנסיונות של א"א ומבואר שאנו נהנים מזכות זו ואף מצווים בר"ה לעשות זכר לעקידת יצחק בתקיעת השופר שעי"ז יקום מכסא דין לכסא רחמים, והקשו המפרשים והרי השופר שזהו זכר לאיל שנעקד במקום יצחק אינו אלא דבר שולי ועיקר הנסיון במה שעקד בנו ומן הראוי לעשות זכר למעשה העקידה ולא לאיל? (ה גם בתורה מודגש שכל הברכות התברך עקב עקידת האיל ולא עבור עקידת יצחק?)

תירוץ הקול יהודה:

ותירץ ראש ישיבת פורת יוסף הרה"ג יהודה צדקה זצ"ל בספרו "קול יהודה" שאמנם עיקר הנסיון הוא מעשה העקידה, אך אין ראיה ממעשה העקידה שעושה מרצון ציווי הקב"ה ויתכן שבע"כ עושה כי אין אפשרות להנצל מהקב"ה, אולם אחרי שכבר עבר הנסיון והקב"ה ציווה שלא לשחוט כאן המבחן לא"א מדוע עקד האם מפחד או מרצון, אם מפחד א"כ כאשר נפטר מיד מהצווי היה לו מיד ללכת ומדוע לחפש איל וכו', אך כיון שלא היה רגוע שלא יתקיים הקרבן והתאמץ וחיפש האיל סימן שעושה מרצונו הטוב ומוכיח סופו על תחילתו.

מעשה שהיה:

וסיפר מעשה שהיה עם הרב יצחק לוי ז"ל שהיה לו רשיון לבקר במאסר אך פעם הלך כדרכו והשומר סירב לאפשר לו הכניסה וכמה שהסביר שהוא רק מתנדב לעודד ולתקן לא הורשה כי הגוי אמר לו אין מושג של מתנדב, אולם הרי"ל הסתובב ומצא שיש פתח נוסף מעברו השני ושם הראה את התעודה ונכנס, ואח"כ פגשו השומר הראשון ושאלו כיצד נכנס והסביר לו השיב ואמר עכשיו אני מאמין שאתה מתנדב שאם היה שכר א"כ יש לך סיבה לפטור עצמך שלא הורשתה לכנס, סימן שהנך עושה מהתנדבות ומרצון.

גדולה מצוה בצער ממאה שלא בצער:

ולענ"ד הוא מיסוד דברי חז"ל אשר אמרו במסכת אבות פרק ה משנה כג בן הא הא אומר לפום צערא אגרא: והסיפו **במסכת אבות דרבי נתן פרק ג** רבי ישמעאל אומר אם למדת תורה בילדותך אל תאמר איני לומד בזקנותי אלא למוד תורה כי אינך יודע איזה יכשר. אם למדת תורה בשעת העושר אל תשב לך בשעת העוני. אם למדת תורה בשעת שביעה אל תשב לך בשעת רעבה. אם למדת תורה בשעת הריוח אל תשב לך בשעת הדחק לפי שטוב לו לאדם דבר אחד בצער ממאה בריוח שנאמר בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך (שם)

וכן הוסיפו עוד במסכת אבות דרבי נתן פרק כז בן הא הא אומר לפום צערא אגרא. מעשה בחמר אחד שבא אצל הלל הזקן א"ל רבי ראה מה אנו יתרים מכם שאתם מצטערים בכל הדרך הזו ועולים מבבל לירושלים ואני יוצא מפתח ביתי ולן בפתחה של ירושלים. (המתין) {שתק והמתין} לו זמן א"ל בכמה את משכיר לי חמורך מכאן ועד (מיאם) {אמאום. א"ל} בדינר. עד לוד בכמה. א"ל בשנים. עד קיסרין בכמה. א"ל בשלש. א"ל ראה אני לפי שאני מרבה את הדרך את מרבה את השכר א"ל הן לפי הדרך הוא השכר. א"ל לא יהו שכר רגלי כשכר רגלי הבהמה הוא שהיה הלל מקיים לפום צערא אגרא:

מעלת ההשכמה:

ועפי"ז מבואר מדוע התנא בפאה אומר שהשכר בתפילה על השכמת בית המדרש ולא על עצם התפילה, וכן נאמר המחשיך זוכה לאריכות ימים ולא עצם התפילה? כי עצם התפילה הוא חובה אך ההשכמה או החשכה אינה נובעת רק מרצון ובמסירות וזה גילוי על מהות התפילה ושכרו גדול, והוא יסוד גדול בעה"ת דמי קדמני ואשלם והכל מאיתו יתברך וכל שכרו של האדם בתוספת שעושה מרצונו ובזה מגלה על מהות מעשיו וכמ"ש התנא אנו משכימים והם משכימים וכו' אנו עמלים והם עמלים וכו'. {ואפשר שזה הרמז מי הקדימני ואשלם מי שהקדים אותי לעשות רצוני אשלם לו על עצם ההקדמה ולא על עצם קיום המצוה.}

יסוד הנוב"י כיצד השטן מתבלבל ע"י תקיעות שניות:

וביסוד זה מבאר הנודע ביהודה מדוע אומרת הגמרא בר"ה דף ה ע"א שבתקיעות ראשונות השטן מתבלבל ובתקיעות השניות נסתם פיו. כי בתקיעות הנוספות על החיוב מגלה על הרצון והוא תשובה מאהבה שהכל נהפך לזכויות שוב לא כדאי לקטרג.

ועפי"ז מובן מדוע מעשה חסד זה של א"א התייחסו אליו באופן מיוחד כי נעשה הכל במסירות נפש ולא היה מחוייב כי הקב"ה הוציא חמה מנרתיקה ובכל זאת התאמץ, וכל דבר שעושה בגופו עוד יותר מבטא המסירות ולכן מדה כנגד מדה.

מעשה עם רוטשילד:

וכמעשה של ר' יעקב רוטשילד אדם שנזקק לנדוניה לחתן בנותיו ולרש אין כל ויעצו לו ללכת אליו, ואכן כאשר הגיע לעירו ניסה לשאול אנשים כיצד יוכל לפגוש את רוטשילד, והשיבו לו רק בביהכ"נ, ואולי יכול לעזור לו לומר לו היכן רוטשילד מתגורר, השיבו שיבא איתו ויראה לו ובדרך שאלו כן הלך למקום תפילתו והתפלל שם והמתין עד שייגמרו כולם התפילה ונשאר איזה זמן הלך אליו ושאלו אם יודע היכן מתגורר רוטשילד, והשיבו שיבא איתו ויראה לו, ובדרך שאלו לשם מה הוא

הרב הראשי הרב מרדכי מלכא שליט"א
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"

מחבר ספרי שו"ת דרך המלך, אמרי מרדכי, ודרכי המלך על המועדים ועוד
 רשת מעונות, ורשת גנים, ת"ת פרי תואר, ובית יעקב פרי תואר, ת"ת דרך המלך,
 ישיבה קטנה ארחות יהודה, ביהמ"ד גבוה לרבנים ודיינים "לקח טוב" קופת "מפעל החסד" אלעד
 Chief Rabbi of Elad MORDECHAI MALKA, Israel Founder & President Institutions "or Hamelech"

עיר התורה שקרובה אליך

נזקק לרוטשילד, וסיפר לו על מצבו הכלכלי הקשה ובנותיו בגרו ואינו יכול לשדכן כי אין לו נדוניה, כאשר הגיעו לבית אמר לו הנה הבית תיכנס לבית וחמתין, וישב להמתין והנה יוצא אותו זקן והתברר לו כי הוא עצמו רוטשילד, ודרכו של רוטשילד לתת סכום קבוע לסיוע עבור חתן וכלה אולם אצלו נתן לו כפול, והסביר לו כיון שתמיד שולחים מכתב והוא שולח התרומה אבל הוא כיון שזיכה אותו שגם ילך בגופו להראות לו הדרך והגדיל את מצות החסד לכן נתן לו כפול.

מוסר השכל:

נמצינו למדים שאמנם כאשר האדם עושה חסד יעשה במסירות נפש ולפום צערא אגרא וכן בכל המצות שגודל הצוה נמדד לפי המסירות והמאמץ שהוא עושה בקיום המצות, אולם כאשר נצרך לעשות על ידי אחרים ההידור דוקא עד כמה שיצמצם ויעשה רק את עיקר הדין כי להדר על חשבון אחרים, ולכן למרות שאברהם הידר בהכנסת אורחים בכל זאת במים שנעשו ע"י שליח לא רצה להרבות על חשבון אחרים ולכן אמר יוקח נא מעט מים ואינו פוגם את המעשה כי אדרבא כך ראוי לנהוג עפ"י דרכי התורה.

בידידות ואהבה
מרדכי מלכא